

13 oktober 2021

Uitgave van de Leido Academy, het thema-netwerk voor LevenLang Leren

Pak de kansen voor de leerlijn mbo-Ad

In de afgelopen jaren hebben we op verschillende plekken en op uiteenlopende manieren aandacht geschonken aan het traject waarbij mbo-4-studenten direct doorgaan met een Ad-opleiding. Daarvoor hebben we allerlei redenen aangevoerd, al is het maar dat de route naar een Bachelor via de Ad evenzovele jaren vergt als meteen een bacheloropleiding te gaan volgen. Daarbij is mee te nemen dat na twee jaren uitvallen betekent (denkend aan het vervallen van het bsa, zoals nu het geval is) dat er wel een hogeschoolverklaring kan worden afgegeven, maar het civiele effect ervan eigenlijk nihil is. In de aangekondigde ThemaReeks van ons als Leido zal in de eerste bijeenkomst in januari a.s. hier allemaal op worden ingegaan, samen met het zoeken naar een verdere optimalisering van het traject mbo-Ad, door vanuit verschillende invalshoeken naar de inrichting ervan te kijken.

Ad tijdens het Toptraject-symposium

Een ander en heel sterk argument voor de koppeling van mbo en Ad dook vorige week in een verslag van het zgn. Toptraject-symposium dat in Hengelo is gehouden over de aanpak rond de leerlijn vmbo-mbo-hbo. Naast lovende woorden van de kant van Minister Van Engelshoven en allerlei vertegenwoordigers van de betrokken instellingen, viel daarbij nadrukkelijk de bijdrage op over de 'winst' die zich nu uitbetaalt bij de hechte samenwerking tussen hogescholen en mbo-instellingen rond het vormgeven van Ad-opleidingen, in de regio. Hier het desbetreffende deel uit het verslag. Vervolgens gaan we op een paar van de genoemde aspecten in.

Ook aandacht voor de Associate degree (Ad) ontbrak niet tijdens het Toptraject-symposium. Samen met twee studenten vertelde Auke Wolfs, hogeschooldocent bij Saxion, over de mede door hem geïnitieerde voltijd Ad Ondernemerschap en Retailmanagement (ORM) die dit jaar van start ging. De Ad is in voortdurende samenspraak met collega's van het ROC Twente ontwikkeld, vertelde Wolfs. "Wij hebben meteen gezegd: 'vanaf dag één moet er iemand van het ROC in onze projectgroep zitten.'

Dat was erg fijn, met name om te kijken hoe we de groep die vanuit het mbo zou kunnen doormoeten goed kunnen voorbereiden op het hbo. Wat hebben ze wel gehad? Wat hebben ze niet gehad? Onze collega uit het mbo heeft ons daarin begeleid. Hij heeft ons zelfs niet alleen geholpen bij het ontwikkelen, hij staat nu ook bij ons voor de klas."

De samenwerking met het ROC ziet Wolfs als de grootste winst van de nieuwe Ad. "Ik kwam vroeger nooit bij het ROC, ook al zit het aan de andere kant van de straat", schetste hij. "Het is nu echter voor beide kanten een genot om hierin samen op te trekken. De schotten tussen het mbo en het hbo weghalen, dat zou de grootste winst zijn die we voor studenten kunnen realiseren."

Bron: ScienceGuide

Een paar beschouwingen

Dit bericht laat heel helder zien waarvoor de Ad er is, en kan worden ingezet. Het biedt veel mogelijkheden voor samenwerking. Bij de bacheloropleidingen gebeurt dit al vele jaren, met wisselend structureel succes, maar het heeft in diverse regio's toch tot wel hechte verbanden geleid. De Ad zit echter 'dichter op de huid' van het mbo, met de lengte van twee jaren. Nog even voor de goede orde, het is geen verkorte hbo-opleiding (nog steeds veel te lezen – kom op, communicatie-afdelingen!) en dus ook geen verlengd mbo-traject (ook nog wel eens rondzingend).

We geven hier nog een paar inzichten als het gaat om de samenwerking, voor degenen die hiermee bezig zijn of erover nadenken dit nu op te gaan pikken.

Deel Ad op mbo-locatie: erg lastig toch...

Zoals zeer waarschijnlijk wel bekend bij allen die in de Ad geloven, is het zo dat op basis van de hbo-wetgeving een deel van een Ad-opleiding op een mbo-locatie mag worden verzorgd. Dat betekent niet dat die mbo-instelling verantwoordelijk is voor bijvoorbeeld het eerste leerjaar – zoals wel eens wordt gedacht – maar wel dat de hogeschool als bezitter van de licentie met het CvB van de mbo-instelling hiervoor een contract kan en ook mag afsluiten. Dat houdt in dat er voor de ruimtes wordt betaald, mbo-docenten als team voor een deel van hun mbo-aanstelling in dienst komen van de hogeschool – vooral in de vorm van een detachering – en aldus wordt gezien hoe de mbo-plek als een soort hbo-nevenvestiging kan gaan fungeren, voor aspecten als begeleiding, tentaminering en andere zaken die de studenten nodig hebben voor de opleiding. Deze constructie mag dus op grond van een artikel van de WHW worden vormgegeven, met de uitzonderlijke situatie dat de mbo-instelling als zodanig voor die dienstverlening uit het hbo-budget mag worden betaald.

Toch komt deze constructie niet echt van de grond, ook niet voor de optie om de gehele Ad op de mbo-locatie aan te bieden – los van de afstudeerfase die altijd bij de hogeschool dient te worden gevolgd. Dat is zonder meer te wijten aan de eis dat alles nog steeds onder de verantwoordelijkheid van de hogeschool dient plaats te vinden en dat is bij een flinke afstand tussen de hbo- en mbo-locatie vaak erg lastig in de hand te houden – en te garanderen in de richting van de NVAO en Inspectie.

Maar tevens is het zo dat mbo'ers die een voltijdse of duale hbo-opleiding willen gaan volgen, dat ook het liefst op de hbo-locatie zien gebeuren. Ze willen weg van de mbo-instelling, om te voorkomen dat ze als een veredelde mbo-plus-student worden gezien – of anders gezegd, dat ze toch niet goed kunnen loskomen van hun mbo-verleden. Tevens moeten anderen die deze Ad-opleiding in die vormgeving willen gaan volgen, daarvoor naar die uitgekozen mbo-locatie gaan. Dat wordt ook niet als de meest aantrekkelijke constructie gezien. Hetgeen nu gebeurt, met een Ad-vestiging voor meerdere opleidingen in een gemeente waar wel veel mbo is te vinden maar geen hbo, is daarvoor een prima oplossing – zeker als nog steeds de samenwerking met het mbo in stand wordt gehouden.

Samenwerking invullen als mbo en hbo: een aantal gedachten

Hetgeen hierboven naar aanleiding van de Twentse symposium is gezegd, is een scenario dat als een soort tussenvorm mag worden gezien. Het betekent het zo maximaal mogelijk betrekken van het mbo bij het ontwikkelen, vormgeven, aanbieden en actualiseren van de Ad's, om de aansluiting en de doorstroom zo soepel mogelijk te laten zijn. Net zoals dat in Rotterdam vanaf het begin succesvol is geweest, zie je binnen grotere gemeentes dat die aanpak nu wordt omarmd. Het gaat dan niet meer om hogescholen binnen boord te halen, met bacheloropleidingen en alle voorwaarden die daaraan verbonden zijn (ook door de hogescholen zelf gesteld), maar door juist het aanwezige mbo meer centraal te stellen en via de Ad-opleidingen jongeren langer in de regio te kunnen vasthouden.

Met de recente verhalen in de media waarbij juichend wordt ingegaan op het succes van de Ad, met de jaarlijkse groeicijfers en gewezen wordt op de sterke daling bij de bacheloropleidingen als aanleiding, wordt het interessant om in meer regio's het concept van de 'Professional Associate Colleges' te gaan hanteren. Als het in het huidige tempo doorgaat hebben we over een niet al te lange tijd in alle regio's waar grote mbo-instellingen gevestigd zijn, dergelijke PAC's. Juist door te fungeren als katalysator voor samenwerking tussen mbo, hbo en niet te vergeten het regionale bedrijfsleven, kunnen de PAC's via de gemeentes en provinciale overheden invulling geven aan het beleid voor onderwijs en arbeidsmarkt.

Er is hierbij veel op te merken, maar op basis van het bericht dat we hierboven hebben gebruikt, geven we een aantal gedachten mee aan de PAC-mensen die nu en straks daarmee bezig om die instituten verder uit te bouwen.

- Bij het vormgeven van de samenwerking mbo-Ad is het van belang te bezien welke mogelijkheden er zijn om te werken met M/Ad-teams. Daarbij kan een structureel te gebruiken constructie worden gehanteerd waarbij een aantal mbo-personen voor een bepaald deel van hun baan via een detacheringsconstructie in dienst komt van het hbo, maar tevens omgekeerd, om betrokken te zijn bij de kernvakken en de keuzedelen in het mbo.

- Er dient sprake te zijn van een M/Ad-management-team, met leden vanuit het mbo en hbo, om dit traject aan te sturen. Maar uiteraard is dit team ook voor andere zaken en ontwikkelingen in te zetten.
- Het is tevens van belang, voor de positionering van de Ad-opleidingen, dat deze worden verzorgd op de hbo-locatie – dus de hogeschool-campus dan wel de PAC-vestiging. Het hebben van meer mbo-instellingen in de regio vraagt daarom, om allerlei logistieke chaos te voorkomen.
- Er zal in het geval er meerdere mbo-instellingen meedoen in een regio, voor elke hbo-sector een keuze moeten worden gemaakt met welke mbo-instelling specifiek daarbij wordt samengewerkt om de mbo-Ad-koppels te optimaliseren, als aanspreekpunt. Dat betekent dat er meerdere M/Ad-teams zijn, voor elke mbo-hbo-sector een team, waarbij in goed overleg wordt afgesproken hoe dit verder is in te vullen.
- Het houdt in dat er aan de kant van het mbo aanvullende netwerken ontstaan, opgehangen aan de hbo-sector en de Ad's die daarbij aanwezig zijn (of worden ontwikkeld). De leden van een M/Ad-team die afkomstig zijn van de betreffende mbo-instelling, leiden een netwerk met vertegenwoordigers van de andere mbo-instelling(en). Op die wijze kan aan de kant van het mbo invulling worden gegeven aan organisatorische, inhoudelijke en beleidsmatige aspecten, om met elkaar zo goed mogelijk tot afstemming te kunnen komen. Uiteraard behoudt elke mbo-instelling de eigen insteek hierbij, om de doelgroepen te kunnen bedienen.
- De samenwerking op het inhoudelijke vlak kan zich richten op de volgende zaken:
 - Doorlopende leerlijn voor de kernvakken in het hbo en de onderwijsenheden in het mbo
 - Keuzedelen binnen het mbo, voorbereidend in het algemeen en voor bepaalde delen van de hbo-sector (dus voor de Ad-opleidingen binnen die sector)
 - Doorlopende lijnen voor de praktijkgerichte onderdelen zoals de beroepspraktijkvorming in het mbo en de stages in het hbo.
 - Mogelijkheden voor de doorloop vanuit de BOL en BBL in het mbo naar duale Ad-opleidingen, samen met bedrijven die daarvoor belangstelling en mogelijkheden hebben.
 - Opties die er zijn om de VAVO-afdeling van een mbo-instelling hierbij te betrekken in het geval mbo-studenten extra vakken willen doen.

En een paar randvoorwaarden...

Het gaat bij deze samenwerking om een structurele aanpak. Dat wil zeggen dat op voorhand en daarna altijd duidelijk moet zijn waar de verantwoordelijkheid ligt voor de vormgeving. De hogeschool is formeel aanspreekbaar op alles wat wordt geregeld, maar een vorm van delegeren naar de M/Ad-teams is cruciaal.

Het houdt in dat de betrokkenen hiervoor worden gefaciliteerd, met een goede taakomschrijving en het formuleren van de reikwijdte van de functie. Het is niet de bedoeling om over en weer de beste mensen 'weg te halen' uit hun eigen mbo- dan wel hbo-omgeving. Het gaat erom dat op termijn in ons land de PAC's een eigen rol kunnen spelen, met de verankering van de Ad in het hbo en de leerlijn mbo-Ad in het gehele stelsel.

Het doel is niet op de leerwegen te verkorten. Als er sprake is van een overlap tussen eenheden en vakken, kan de ontstane ruimte worden ingezet voor een optimale voorbereiding in het mbo en het verrijken van het programma van de Ad-opleiding.

ThemaReeks: mbo-Ad en nog meer aspecten hiervan

De sessie die in de ThemaReeks over dit traject gaat, dus mbo-Ad, is gepland voor 19 januari. Daarbij gaan we ook in op zaken als:

- Doorstroom naar een bacheloropleiding na de Ad
- Mogelijkheden voor deeltijdse en duale Ad-opleidingen
- Rol van de private aanbieders
- Betrokkenheid van gemeentes en andere overheden.

De nieuwsbrief over de ThemaReeks is te vinden bij <http://www.leidoacademy.nl/activiteiten/>. Maar u kunt uiteraard ook een mailtje sturen naar info@leido.nl.